

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uradništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/l. Vse pošiljate je pošiljati franco. Reklamacije so proste pošiljne. Rokopisov ne vračamo. Telefon ureda. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna števec 1:50 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglaševanje in reklame notice vseh vrst je plačati po Din 2:50 od petih vrst. Inerzadni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Z žandarji nad učiteljstvo.

Ustava:

Čl. 11. Stanovanje je nedotakljivo. Oblastvo ne sme ukrepati nobenega raziskovanja, ne pregledovanja v stanovanju državljanov, razen v primerih, ki jih je določil zakon, in na način, ki ga je predpisal zakon.

Pred preiskavo mora oblastvo onemu, čigar stanovanje se raziskuje, vročiti pismen odlok preiskovalnega oblastva, na katerega podstavi naj se vrši raziskava. — Preiskava se vrši vedno v pričo dveh državljanov.

Takoj po izvršeni raziskavi mora oblastvo onemu, čigar stanovanje se je raziskalo, vročiti potrdilo o izidu raziskave in podpisane sezname stvari, odvezitih zaradi nadaljne preiskave.

Oblastveni organi, ki so se prekršili zoper te odredbe, se kaznujejo za nezakonito kršenje hišne pravice.

Čl. 17. Nestrjivna je tajnost pisem, telegrafskih in telefonskih poročil, razen ob kazenski preiskavi, mobilizaciji ali vojni.

Vsi oni, ki prekršijo tajnost pisem, telegrafskih ali telefonskih povzročil, se kaznujejo po zakonu.

V srežu Prevalje se vrše stvari, ki niso zdrave. Proti učiteljstvu poslila oblast orožnike.

Dne 13. t. m. je orožništvo žandarke stanice na Remšniku izvedlo pri šolskem upravitelju na Kapli hišno preiskavo. Poveljajoči komandir je to storil, ne da bi pokazal odlok oblasti, ki je preiskavo odredila. Tudi ni povedal, česa je upravitelj osumljen, da je preiskava potrebna. Pač pa je ponosno povdarjal — po poročilu, ki smo ga prejeli — da je on narednik-komandir in da lahko vsak čas naredi preiskavo.

Tako se je izvršila preiskava v nasprotju s čl. 11. ustave ter proti določbam zakona. Premetali so privatno stanovanje in eden orožnikov je v nasprotju s čl. 17. ustave čital privatna pisma.

Preiskava se je pričela tik pred pričetkom šole, tako da je šolarska deca vedela za kaj gre. S tem je učiteljski stan na ugledu teško prizadet, ker si ljudstvo tolmači preiskavo po svoje.

Vse zgoraj navedeno je jasen dokaz, kako metode se uvajajo proti učiteljstvu Orožništvo na ta način popolnoma samovoljno gazi zakone in moralno onemogoča učiteljstvo na najkrogljivejših točkah Slovenije.

Rezultat vsega premetavanja je bil ta, da so odnesli neko popolnoma nedolžno pismo tovariša, ki je prvič pisal upravitelju in ki v ničemer ne obremenjuje upravitelja.

V zaščito članstva je poverjeništvo storilo najenergičnejše korake, da obvaruje svoje članstvo pred samovoljno žandarjev in da ohrani učiteljstvo med slovenskim ljudstvom vsaj oni ugled, ki si ga je le s težavo pridobilo.

Kadar se uprava prične posluževati proti učiteljstvu orožništva, znači, da so ji

ali odpovedala vsa druga sredstva, ki so ji na razpolago proti učiteljstvu kot proti inteligentnemu stanu, ali je pa njena avtoriteta popolnoma na tleh in se lahko poslužuje le še sile. — Nekaj ni zdravega! Zlo je tu, zlo, ki je ugotovljeno in treba je iskati le sredstev in potov, da to zlo odpravimo.

Ze zadnjič smo pisali, da se uvajajo v prevajalskem okraju makedonske razmere.

Operiranje z orožništvom proti učiteljstvu postaja sistem in temu sistemu napovedujemo javen in brezobziren boj, ne boj poedincev, temveč boj strnjjenih vrst učiteljstva proti sistemu.

Učiteljstvo zahteva, da postopa politična uprava jasno in zakonito in učiteljstvo postaja sistem in temu sistemu napovedujemo javen in brezobziren boj, ne boj poedincev, temveč boj strnjjenih vrst učiteljstva proti sistemu.

Sestanek predsedstva in poverjenikov UJU v Brodu.

Položaj UJU v državi. — Potek sporazuma med hrvatskim učiteljstvom. — Iznešene zahteve slovenskega učiteljstva. — Delo poverjeništa Beograd. — Razgovor o odpravi pogršk, ki so se pokazale na skupščini v Skoplju. — Utrditev enotnega stališča v vseh aktualnih državno prosvetnih in organizacijskih vprašanjih.

V nedeljo, dne 18. dec. t. l. je bil sestanek predsedstva in poverjenikov UJU na Brodu. Sestanka so se udeležili predsednik UJU tov. Vlada K. Petrović, tajnik Jovo Milević in zastopniki poverjeništev Beograd, Ljubljana in Zagreb. Zaradi zametov in vremenskih nepravil se nista mogla udeležiti seje zastopnika poverjeništa Split in Sarajevo. Ker se pov. Andrej Skulj zaradi smrti v rodovni ni mogel udeležiti seje, sta zastopala ljubljansko poverjeništvo urednik Ivan Dimnik in strok. tajnik Josip Kobil.

Navzoče so gostoljubno sprejeli predsednik sreskega uč. društva Josip Pezelj iz Sušnjeveca p. Čučin, sreski šolski nadzornik na Brodu Božo Šarčenić, šolski upravitelj z Broda Milan Mandić, tajnik sres. uč. dr. Luka Miletić iz Brodkega Brda, blagajničarka sres. dr. gdč. Šandova iz Broda in str. uč. tov. Ziba z Broda.

Tov. Mandić je, ker se je seja vršila v šolski zbornici, zabeležil dogodek s podpisani navzočih v spominsko knjigo šole. Predsednik sreskega društva tov. Pezelj je navzočim pozdravil po tamošnjih slavonkih gostoljubnih običajih, nadzornik je pred pričetkom želel obilo uspeha delu, v blagor učiteljsva cele države.

Sejo je otvoril predsednik UJU tov. Vlada K. Petrović, ki je presel takoj k prvi točki, t. j. poročilo o položaju in delovanju poedinih poverjeništev.

POLOŽAJ IN DOGODKI V ZAGREBŠKEM POVERJENIŠTVU.

Poverjenik UJU az Zagreba tov. Josip Skavić je poročal sledeče:

Pogreška zagrebskega poverjeništa je bila, da je prenehalo izdajati svoje glasilo „Jedinstvo“. Zato bo z novem letom pričelo poverjeništvo zopet izdajati svoj list. To je važno posebno sedaj, ko se dela na sporazumu vsega hrvatskega učiteljstva. Obe frakciji izven UJU izdajata svoj list in sicer »Hrvatski Učitelj« in »Hrvatski Učiteljski Dom«.

od drevesca; iz korenin in debel starih dreves rastejo divji poganjki; kaj so obrezali; vejni obročki ob debelu; kje obrežejo vejo; rez ob obročkih, preveč v deblo, preveč v vejo; kje se rana najprej zaceli; lub pri deblem debelu razpokaj; kaj se pretaka pod lubom; kaj obudi sok; lesni obročki pri prezanem debelu; kje se dela nov obroček, pom lubom ali sredi lesa; les raste, lub pa ne; lub se prereže; kaj teče iz narezane češnje ali češple; katera orodja rabimo pri cepljenju in obrezovanju; katera drevesa so posekali; razlika med zanemarjenim in urejenim sadnim vrtom.

Brstenje: Katera sadna drevesa so začela najprej brsteti, zeleneti in cvesti; kateri cepiči na cepljenem divjaku brstijo, drugi se sušijo; mladice, ki smo jih narezali in spravili v klet, brstijo; odkod dobijo listi snov; zakaj se listi in mladice potem posušijo.

Kaljenje peškov: Peški, ki smo jih vsadili v jeseni, kalijo; peški, ki smo jih vsadili spomladi, ne kalijo; peškov, ki smo jih vsadili v jeseni, ni več; kdo jih je uničil; v zabojuško so skalili peški, ki smo jih spomladi vzelj iz sadu in še sveže in mokre vsadili; ali so skalili peški, ki smo jih čez zimo spravili v tak kraj, da so premrznili; koliko kalice ima peška.

Kaljenje fižola in koruze: Fižol in koruzno seme v vati, ki se moči v steklenici vode; po koliko kaličnih listov

Zato stavimo javno vprašanje:

1. Gospodu ministru notranjih del! Ali Vam je znano g. minister, da gazi žandarmerija temeljne zakone pri postopanju proti učiteljstvu in kaj nameravate ukreniti v varstvo ustave in zakonitega postopanja, da se taki slučajji ne bodo več ponavljali?

2. Gospodu ministru prosvete! Kaj nameravate ukreniti gospod minister, da se ne bo tako kruto žalil ugled učiteljskega stanu in da se odpravi sistem zasledovanja in nadziranja učiteljstva potom žandarmerije, ki je poniževalen za ves stan?

3. Gospodu velikemu narodnu mariborske oblasti! Ali se vrši zasledovanje učiteljstva potom žandarmerije z Vašo vednostjo?

4. Gospodu sreskemu poglavarju v Prevaljah! Ali postopa žandarmerija po Vašem nalogu?

Iz ozira do varstva ustavnega in zakonitega postopanja stavimo javna vprašanja, ker za nas zadeva še ni končana.

Tudi opozarjamo gg. narodne poslance na žandarmerijski sistem, ki je zavlada na severni meji Slovenije, ker ni v čast naše države in ne Slovenije.

Od Zaloga šolskih knjig je dobilo poverjeništvo UJU v Zagrebu 300.000 Din.

Poverjeništvo nima svojih poslovnih prostorov, ker je Učit. Dom priznan S.H.U.D. zaradi tega je poverjeništvo kupilo zemljišče in postavi za poverjeništvo malo zgradbo za 500.000 Din. V zgradbi bodo poslovni prostori poverjeništa in dijaški konvikt za 20 do 30 srednješolskih dijakov, s čemer bodo kriti tekoči stroški.

Najaktualnejše je pač vprašanje sporazuma hrvatskega učiteljstva in združitve v enotno organizacijo. Povdarja, da ni čul jasnega mišljenja od nasprotne strani. Izven UJU je več grup. Najjača je ona, ki zahteva, da se osnuje Zveza Savezov za celo državo in drugo vse likvidira. Osnujejo naj se Savezi po plemenih. Popolnoma opredeljenega stališča pa ni, a najjači del je tega mišljenja. Nagon k zbliznanju se vedno povečava. V zadnjem času je nastal mal zastoj, ker je oblast SHUD pripoznala imovino. S tem so postali nekateri samozavestnejši in manj dovezetni za skupnost. V seji Glavnega odbora naj se razpravlja tudi o tem vprašanju. Vsi člani UJU naj povedo svoje mišljenje. Vprašanje je treba rešiti tako, da bosta obe strani zadovoljni: da ne bo poražencev ali zmagovalcev. Citira Soplja, da je treba imeti vedno enotno državo v vidiku. Tako naj se rešuje tudi naš stanovski problem. To prepričanje je treba vzbuditi, drugo pride samo posebi. Ni malo ne obžaluje ne enega koraka, ki se je storil v pogledu k zbliznanju. Krivda, da ni prišlo že do realizacije je pri onih, ki se še niso mogli užitvi v nove zahteve, ki jih stavi novi položaj na učiteljstvo. Pričakuje, da bo pomagal na zbliznanju hrvatskega učiteljstva Izvršni odbor, »Narodna Prosveta«, ostala poverjeništa in njihovi listi.

Stanovske zahteve, ki bi jih imel iznesti in o katerih so razpravljali na seji ožjega sosveta so: Kako naj se pospeši vprašanje šolskega zakona. Čujemo, da je zakon oddan skupščini, kar se pa z druge strani ne potrjuje. Nujnost ureditve šolskega zakona je v tem, da prestanejo provi-

zorzji, s tem trpi pouk. Provizoriji nimajo one sile kakor zakon in se smatrajo od oblasti vedno le kot provizoriji ter se zaradi tega ne izvajajo. Disciplina sodišče naj zaradi lažjega in hitrejšega reševanja ostane za učitelje posebej. Vse prilike učiteljev se zelo razlikujejo od drugih drž. uradnikov. Učiteljev je tudi zelo mnogo, da bi lahko pričakovali hitrejšega postopka pri skupnem sodišču. Učiteljstvo osnovnih šol naj ima glavno besedo pri tem, da si samo urejajo tudi disciplinske zadeve.

Predsednik UJU tov. Petrović izvaja na poročilo zagrebskega poverjenika, da se zelo raduje poročila o zopetnem izdajanju svojega glasila pri zagrebskem poverjeništvu. Osobito ga to zelo veselil z ozirom na vprašanje sporazuma. Ako nima poverjeništvo sredstev, bi centrala tudi materialno bila pripravljena podpreti to akcijo s članarino, ki jo pobira poverjeništvo s tem, da jo pozneje vplača, oziroma vrne. Zidanje doma se mu zdil nujno potrebno, ker je treba ustvariti neko žarišče za delo. Učiteljstvo je treba dvigniti iz kavarn in ga zbrati za duševno delo in duševno hrano v učiteljskem domu. Zbliznanje je zastalo zaradi sebnosti nekaterih vodilnih tovarišev. Mi ne maramo, da likvidira UJU na ljubo par stotin ljudi.

Reorganiziralo je centralno delo pri poverjeništvu in tudi delo po družtvih. Za vsa področja dela je osnoval odseke, ki imajo deloma posve-tovalno, deloma pa tudi izvršilno in samostojno nalogo.

Osrednji izobraževalni odsek, odsek za nadaljevalno šolstvo in mladinsko vzgojo, odsek za izvenšolsko delo, odsek Mladinske Matice, odsek za kontraktualce, šolsko upravni odsek in gospodarski svet.

Z odseki si je poverjeništvo ustanovilo aparat, da mu bo mogoče intenzivneje sistematično delovati in okrepiti svoje delo s pritegnitvijo novih delovnih sil. S tem je agilnim članom dana možnost, da se lahko uveljavljajo pozitivno v organizaciji in dobe potom svojega dela vpliv na smer organizacije.

Važnejše delo odsekov je bilo dosedaj sledeče: Izobraževalni odsek je izvedel domala organizacijo krožkov po družtvih. Izdal je prvo brošuro »O liberalizmu« v smislu svojega programa v 2000 izvodih po Din 3. Odsek za nadaljevalno šolstvo je priredil dve anketi za nadalje-

Tróbenčica: Korenika in koreninice; čaša; ali so cvetni listi vsak zase ali so zraščeni; koliko zobov ima čaša; koliko krp ima cvet; koliko prašnikov in pestičev ima tróbenčica.

Hrana v gomoljih, korenih in zemlji: Vsadili smo repo, peso, korenje, krompir, georgine, zelje; odkod dobiva rastlina hrano od začетка; iz vsajenih sadežev zrastejo korenine; ti sadeži kalijo v kleti; ko so snovi izčrpane, ne raste več; kako je v zemlji; odkod dobi rastlina hrano, ko so v sadežu snovi izčrpane; korenine orkajo hrano iz zemlje.

Sok in hrana: V oleandrovi vejici je sok pod lubom; sok je sladak, v njem je sladkor; oleandrovo vejico smo vtaknili v pobarvano vodo; kje zapazimo barvano vodo, če smo vejico prerezali; hrana se dviguje po sredi vejice.

Gozd spomladi: Katera gozdna drevesa najprej zelenijo; kakšni so listi; cvetlice v gozdu; korenike, čebulice, korenine; barva cvetnih listov; število cvetnih listov, prašnikov in pestičev; katere živalice leta po cvetih; katere živalice najdemo v cvetih; kaj iščejo v cvetih; kaj na dnu cveta; vonj in okus posameznih rastlin; kako poznamo posamezne rastline po vonju in okusu; zdravilne in strupene rastline; po gozdu moramo previdno stopati; izvini kosti.

(Dalje prih.)

LISTEK.

JOS. DOLGAN:

Učni načrt kmetske delovne šole.

(Dalje.)

Pomlad v marcu: Toplina; kdaj vzhaja solnce; kdaj zahaja; kje solnce vzhaja; kje zahaja; kako dolga je opoldne senca palice; kako dolg je dan; kako dolga je noč.

Sadno drevje: Lišaj na drevju; s čim ga stržejo; s čim namažejo deblo; okrogli popki; kaj bo neki zraslo iz okroglih popkov, iz špičastih popkov; mladice; mladice raznih sadnih vrst so si različne po barvi; iz gozda prinašajo divjake in jih sadijo; kako sadijo; kdaj jih bodo cepili; kako cepijo divjake, ki so jih vsadili že prejšnja leta; katera drevesa precepijo; sadijo tudi mlada drevesca; kako visoko je deblo; vodilna veja in stranske veje; kako sadijo; jama, kol, gnoj; kako obrežejo korenine in veje; kako široko krono ima stara jablana; stara hruska, stara češplja; kako visoka debela imajo razna drevesa; kako oddaljeno je drevo od drevesa; kako na daleč bi morali vsaditi mlada drevesa; kdo ima vsajeno lepo v vrsti; kako daleč je vsadil drevesce

valno šolstvo v Ljubljani in Mariboru, ki sta dobro uspeli. Sedaj pripravljamo tretjo anketo o gospodinjstvih šolah in tečajih. **Odslek za izvensolsko dele** je izdal na vsa društva posebno okrožnico, ki vsebuje predvsem principijske smernice za to delo. Sedaj zbira statistične učiteljskega izvensolskega dela. **Odslek za Mladinsko Mafico** je izdelal vse priprave za ustanovitev Mladinske Mafice za slovensko šolsko dečo. Izdal bo vsako leto po tri knjižice za dečo, to je koledarček, 1 knjižico leposlovne in eno realne vsebine v okviru 10.000 izvodov za ceno 10 Din. **Odslek za kontraktualce** hoče predvsem pomagati učiteljem kontraktualcem za državljanstvo in službo. **Solsko-upravni odslek** je bil ustanovljen na anketi šolskih upraviteljev v Ljubljani in je dosedaj predelal uredbo o krajevnih in oblastnih šolskih odborih. Izdelal je svoje predloge, ki jih bo poverjeništvu skušalo udeležiti pri izpremembah uredbe in v šolskem zakonu. Enako, kakor v Ljubljani, skladiče poverjeništvu 7. januarja 1928 anketo šolskih upraviteljev v Mariboru, kjer se ustanovi enak odslek, ki bo redno razpravljalo o šolsko-upravnih zadevah v mariborski oblasti in bo tvoril stik z mariborsko prosvetno upravo in oblastnim šolskim odborom.

Gosnodarski svet je dal pobudo za reorganizacijo Učiteljske Samopomoči iz posmrtnega društva tudi v bolniško podporno društvo ter v zavodi ureditve razmerja med organizacijo in Učiteljsko tiskarno.

Delo odslekov utrjuje poverjeništvu **potom anket**, ki jih skladiče od prilike do prilike za poudarjena vprašanja v različnih krajih tako, da pride tudi vnanje učitelstvo, izven centralnega oblija, do besede in veljave. Izvele ankete so se vršile dosedaj glede prečilih šolsko-upravnih vprašanj, anketa šolskih upraviteljev sklicana v Ljubljani, enaka se bo vršila v Mariboru, anketa učitelstva kmetijsko-nadaljevalnega šolstva, ki je bila v Ljubljani in Mariboru, v kratkem pa se vrši še anketa učitelja gospodinjstvih šol in tečajev v vprašanih istih.

Sklepe anket izvedejo odsleki in utrjujejo krožki po družtvih.

O delu po družtvih in reformi v tem pogledu bo poročal strokovnjak t. Kopal.

Poverjeništvu je imelo v tem upravnem letu dve **seji ožjega sveta** in sicer eno pred pokrajinsko skupščino, drugo pred sejo širjega sveta v Ljubljani 2. oktobra 1927.

Enako je imelo dve seji širjega sveta, t. i. eno dne 2. oktobra v Ljubljani in 27. novembra v Celju. Na prvi seji je razpravljala širji svet o poslovanju sreskih učiteljskih društev glede na članstvo, zborovanja, samozobrazbo, šolsko reformo in izvensolsko delo, nadalje o reviziji uradniškega zakona, o Učiteljski tiskarni in glede kontraktualnega učitelstva. Pozitivno je napravila sklepe glede poslovanja društev in revizije uradniškega zakona. Na drugi seji širjega sveta je širji svet zavzel stališče napram združitvi Učiteljske tiskarne ter v pogledu pravil UJU.

Važnejši dogodki, ki bi jih bilo iz področja poverjeništvu omeniti bi bili, da je poverjeništvu imelo **ostro borbo** z upravo Učiteljske tiskarne, ki se je pa in je upati, da se bo definitivno razčistila glede razmerja med organizacijo in Učiteljsko tiskarno prav v kratkem. V ozki zvezi s tem se je polavilo vprašanje združitve vsega slovenskega učitelstva v enotni stanovski organizaciji in pristopu članov »Edinstva« v UJU, kar se bo zgodilo iz likvidacije stanovsko-politične organizacije »Edinstva«. Upati je, da se izvrši sporazum v kratkem, če ne pride kaj posebnega vmes. Važna je tudi misel slovenskega učitelstva, da reorganizira Učiteljsko Samopomoč sedaj, ko je dosežila posmrtna pomoč nad 10.000 Din, tudi v bolniško podporo z zneski, ki presegajo 10.000 Din, iz katerih zneskov naj se prične zbirati bolniški fond.

Svoje zahteve in stališča pa ima slovensko učitelstvo v sledečih pogledih:

1. **Disciplinska uredba** še ni povsem popolna in bo treba zahtevati še njene izpopolnitve v tem smislu, da dobe enakopravnost tudi učiteljice, da se zmanjša aparat strokovnih drugov na sistem, kakor je uveden za vrhovno disciplinsko sodišče, in da se izključijo publiciranje razprav v dnevnem časopisu. Izvršni odbor naj izda za prihodnje točno dva kandidata in namestnika, ki naj jih vroli člani UJU za vrhovno disc. sodišče. Praksa je pokazala, da posebna disciplinska sodišča niso slaba uredba in dobro poslujejo.

2. **Uredba o krajevnih in oblastnih šolskih odborih** je pomanjkljiva ter naj se izpopolni po predlogih, kakor jih je izdelal šolsko-upravni odslek poverj. UJU Ljubljana. Pereče je vprašanje kuriva in stanovanja, ki ni še rešeno. Zahtevamo uvedbo sreskih šolskih odborov ter volitev zastopnikov učitelstva v vse šolske obore.

3. **V pogledu finančnega zakona za l. 1928.-29.** je poverjeništvu poslalo Izvršnemu odboru točne svoje zahteve, ki naj jih skuša Izvršni odbor izvesti.

4. **Glede revizije uradniškega zakona** priporočamo Izvršnemu odboru, da se nasloni na elaborat, ki ga je izdelala Zveza državnih nameštencev za Slovenijo s sodelovanjem zastopnikov poverj. UJU ter naj skuša vezati s stališčem, ki ga je zavzela komisija za revizijo činovniškega zakona v ministrstvu prosvete. Poverjeništvu Ljubljana stoji v tem pogledu na sledečem stališču:

1. Forsiranje revizije uradniškega zakona ni v interesu državnega uradništva.

2. Zahtevati moramo, da se sedanje pooblastilo finančnega zakona glede revizije ne izvede, ker je preveč ozkosrčno.

3. Novi finančni zakon za leto 1928.-29. naj ima novo pooblastilo, ki naj bo širokogrudnejše od sedanjega, da bo omogočilo moderno revizijo uradniškega zakona in zvišanje dohodkov.

4. Z novim finančnim zakonom naj se takoj ukinejo vse dosedanje določbe finančnega zakona, ki so okrnile dosedanja določila uradniškega zakona.

5. Zahtevamo uvedbo uradniških zbornic, oziroma oficijelnih strokovnih svetov drž. uradništva, ki bodo dajali svoje mišljenje glede zakonov in uredb.

6. V **zadevi projekta šolskega zakona** in **zakona o učiteljskih zahtevanju**, da se dajo isti še pravočasno v vpogled in kritiko, da ima pred uveljavljenjem tudi širši krog učitelstva priliko se izjaviti o obeh.

7. Enako naj se da tudi **prosvetni program**, ki se izdeluje za celo državo v izjavo učitelstvu ter javnosti sploh.

8. Naravnost masinelo fabriciranje učnih načrtov smatramo za kvarno šolstvu ter za neresno tretiranje tega tako važnega poglavja našega notranjega ustroja šolstva.

7. Slovensko učitelstvo še nadalje vztraja na svoji zahtevi, da se mu ohrani **osnovnošolski referent v ministrstvu prosvete** iz vrst osnovnošolskega učitelstva ter poziva Izvršni odbor, da stori vse korake, da se referent tov. Pavel Flere vrne na prejšnje mesto. To svojo zahtevo podčrtava tembolj sedaj, ko se je osnoval poseben oddelek za meščansko šolstvo v ministrstvu prosvete.

8. V pogledu **oblastnih šolskih nadzornikov za osnovno šolstvo** stoji poverjeništvu na stališču da morajo biti iz vrst osnovnošolskega učitelstva, ki pozna osnovno šolstvo in njeega notranji ustroj. Pozivamo Izvršni odbor, da stori vse korake, da se bodo v polni meri uvaževali tozadevni predlogi poverjeništvu.

9. **Disciplinske preiskave proti predsednikom sreskih društev** v zadevi referenta se nam zde neupravičene, ker disciplinsko sodišče nima kompetence v tem pogledu. Predsedniki so postopali v zmislu društvenih pravil, ki jih je potrdila politična uprava. Edino ona bi smela poseči vsem, če so kršena ali preokorajena pravila. Kot svobodni državljani in v zmislu principa demokracije ter v zmislu društvenih pravil, imajo že po ustavi predsedniki društev pravico vlagati peticije. Službeno razmerje ne izpremeni tega stališča. Tudi dejanski stan glede lapidarnega izražanja, ki je v brzokajkah edino možno, ne more povzročiti službenega zasledovanja, ker se s tem omejuje državljanska svoboda. Iz tega razloga apeliramo na Izvršni odbor, da ponovno podvzame korake za ukinitve preiskav.

10. **Izvršni odbor** pozivamo, da podvzame vse korake, da bodo **izplačane zapadle potnine sreskim šolskim nadzornikom**. Kot državni škandal moramo označiti, da država dolguje po 10.000 Din poedinim nadzornikom za potnine in si morajo ti izposojevati denar, da lahko nadzorujejo šole. V Sloveniji dolguje država nadzornikom do 100.000 Din za potnine in dnevnice.

11. **Odločno moramo protestirati proti žandarmerijskemu sistemu**, ki se je uvedel nad učitelstvo v srezu Prevalje. Žandari izvršujejo hišne preiskave pri učiteljih proti določbam člena 11. in 17. ustave. Zahtevamo, da Izvršni odbor o tem pouči merodajne ministre in parlamentarne kroge, da ta sistem odpravijo in osebe, ki se s takim sistemom diskvalificirajo za državno službo, kliče na odgovornost. Podrobneje bo to zadevo utemeljeval tov. Kopal.

Tajnik tov. Kopal je poročal podrobno o reformi zborovanj okrajnih učiteljskih društev ljubljanskega poverjeništvu. V svojem poročilu je podal vzorec, ki se ga morajo držati društva zaradi enotnosti. Navzgorim zastopnikom posameznih poverjeništev je izročil izrpeck okrožnico šte. 289. in obrazec B. Zastopniki so sledili poročilu z velikim zanimanjem ter so stavili mnoga vprašanja organizatoričnega značaja. Zastopnikom je razdelil tudi brošuro Osrednjega izobraževalnega odsleka pov. UJU Ljubljana »O liberalizmu« ter je obrazložil program samozobrazovalnega dela pov. UJU Ljubljana. Podrobnosti ne navajamo, ker so našemu učitelstvu itak znane. Poverjeniki so prosili naj ljubljansko poverjeništvu tudi njim pošlje vse organizacijske okrožnice, ki jih izdaja na sreska društva.

Med poročilom tov. Dimnika se je že pri poedinih točkah vnela živahna debata.

Poverjenik zagrebškega pov. tov. Jos. Skavič stavi z ozirom na izvajanja tov. Dimnika in Kobala predlog, da naj se na pril. seji glavnega odbora razpravlja o notranji reorganizaciji naše organizacije ter naj se na prihodnje skupščino stavi referat o enotni ureditvi dela po vseh okrajnih družtvih UJU.

DELO IN POLOŽAJ V BEOGRAJSKEM POVERJENIŠTVU.

Poverjenik beogradskega pov. UJU tov. Milan V. Popović poroča približno sledeče: Poverjeništvu je storilo vse, da se članstvo zviša. Izvestja dobi pov. šole v maju. Dosedaj je prijavih 4000 članov, a upa, da jih bo nad 6000, kakor dosedaj. Precej je članstvo razburila članarina, ki se je dvignila od 10 na 15 Din. Na vsa društva je sporočilo poverjeništvu, da to ni stalna članarina, temveč le enkratni prispevek. Slabo deluje tudi odlok min. prosvete, ki je reaktiviral prosta zborovanja od enkrat mesečno na vsak drugi mesec. Učitelstvo je v poedinih srezih zelo oddaljeno. Društva zahtevajo, da se obnovi prvotni odlok. Pomočnik g. min. prosvete ni za to. Poverjenik se izreka za enotno organizacijo društev po vzorcu slovenskega učitelstva. Pozdravlja samozobrazbo učitelstva. Pri njih so pričeli na ta način, da pošiljajo učitelje v inozemstvo. Omenja nekatera nespornazumjenja med poverjeništvom in Izvršnim odborom. Kritizira 10 Din, ki jih zahteva Izvršni odbor za intervencije v osebnih zadevah. Urediti je treba delitev poslov med poverjeništvom in Izvršnim odborom. Poverjeništvu bo sklicalo sedaj sejo širjega sveta. Ta bo razpravljala o delovanju poverjeništvu in o vseh dosedanjih aktualnih vprašanjih. Diskuzija bo pokazala prave smernice. O tem bo izročena resolucija Izv. odboru in potem tega vsega poverjeništvom. Sestavljen bo tudi poseben odbor za realizacijo predlogov, ki jih pošljejo posamezna društva. Dotakne se vprašanja pravil UJU pov. Beograd, ki jih je odobrila pokrajinska skupščina, a ki jih osporava Izvršni odbor. Tudi pov. Beograd bo sklicalo anketo šolskih upraviteljev, kakor v Ljubljani. Govori nadalje o ekonomskih ustanovah poverjeništvu. Predlogov nima za ta sestanek.

Poverjenik Skavič pojasnjuje, da je bil odbor za pravila v Skoplju mnenja, naj poverjeništvu poslujejo do novih pravil UJU po dosedanjih odobrenih pravilih.

STALIŠČE PREDSEDSTVA UJU K POEDINIM VPRASANJEM.

Predsednik UJU tov. Vlada K. Petrović izjavlja: **Glede pravil pov. UJU Beograd** konstatira fakt, da deluje Izv. odbor vključv temu s poverjeništvom v Beogradu složno. Slabo je to, ker je beogradsko poverjeništvu izneslo svoja pravila tedaj, ko so se izdelovala centralna pravila. On je mišljenja, naj se pov. UJU Beograd opraviča po svojih pravilih, naj preizkusi svoja nova pravila in ko bodo izdelana in sprejeta centralna pravila, jih bo moralo izpremeniti in spraviti v soglasje z novimi centralnimi pravili. Obžaluje, da ni iz Sarajeva in Splita zastopnikov, da bi slišali izvestje iz Ljubljane, ki dela na vseh poljih. Ljubljansko poverjeništvu daje vzgled in kaže, da je organizacija na poti k konsolidaciji. Zahvaljuje se na delu ljubljanskemu poverjeništvu. Upa, da bo isti duh prešel v vsa druga poverjeništvu.

Predlogi in nasveti.
Poverjenik Josip Slavić iz Zagreba stavi predlog, naj Izv. odbor stori vse korake, da pride šola gluhoonemih v Zagrebu pod prosveto ter utemeljuje podrobno to zahtevo.

Nadalje stavi predlog naj izposluje Izvršni odbor podporo za šolski muzej Hrv. Ped. knjiž. zboru v Zagrebu, ki je dragocene vrednosti. Država je obljubila, da bo plačala ona najemnino, sedaj pa ta postavka ni vnešena v budget.

Tov. Kopal je omenil dopis poverjeništvu UJU Ljubljana v Izvršni odbor glede preganjanja učitelstva v dravograjem okraju. Temu je dodal poročilo o hišni preiskavi pri tov. Hudaesu. Proti nezakonitemu in protistavnu postopanju so se zastopniki splošno zgražali. Sklenili so podvzeti vse dopustne in potrebne korake za odpravo škandaloznih in sramotnih razmer.

Dalje je prečital predlog, da naj se prizna **draginska doklada onemoglim staršem** in **neprekrbljenim bratom** in **sestram**, ki žive v skupnem gospodinjstvu s sinovi ozir. brati — **državnimi uradniki**.

Izročil je protest doljnjelendavskega učit. društva glede **nameravane odstranitve tamošnjega okrajnega šol. nadzornika**.

Omenja **kravale v Skoplju**, imamo v organizaciji ljudi, ki nimajo prave zavesti o pozitivnem delu in pozitivni kritiki. Skandalu so bili v Skoplju pred učitelji, a v Beogradu pred oblastmi. Manjšina je nedostojno nastopila proti večini. Tudi mali krog lahko na nedostojen način vzbuja pozornost in se lahko uveljavlja. Vprašanje nastane, ali naj se še nadalje tolerira take člane? Bolje je par članov manj, a te dostojne, kakor med velikim številom par slabih. Zeli, da se takli slučaj ne ponove. Vsi moramo složno poprileti v tem pogledu, posebno oni, ki so na čelu poverjeništev.

Govori se, da sklepaj skopljanske skupščine niso Izvršni. On pravi, da so sklepi skopljanske skupščine popolnoma pravomočno izvršeni. Glavni odbor je iznesel vse predloge pred skupščino. Skupščina jih je pravilno izročila odslekom. V odslekih so bili z večino sprejeti in na to v skupščini. Skupščina je izvršena. Ako sklepi skupščine v Skoplju niso pravomočni, potem nimamo niti budžeta.

V UJU naj se ne postopa po partijah. Zborovanja partijskih klubov učitelstva na skupščinah so v kvar UJU.

Po skupščini so se oglašali po listih ljudje, ki sebe radi pokazalo. Tako tudi podpredsednik beogradskega poverjeništvu. Poverjenik tov. Popović se ni strinjati s tem postopanjem. Napisal je popravek, s katerim se je zadovoljil Izvršni odbor. Stanovske notranje zadeve škodijo v dnevnem časopisu ugledu vseh.

Povišek za 5 Din pri članarini velja je za enkrat. Društva beogradskega poverjeništvu so poslala vsa izven tih po 15 Din. V fin. odboru sta podali oddvojeno mišljenje je poverjeništvu Ljubljana in Sarajevo. Ker je bil predlog sprejet z večino, je računati na discipliniranost, ker ne gre s tem rušiti sklepov najvišje org. instance, ki morajo biti pravomočni.

Dotiče se poedinih iznesenih točk.

Glede disciplinske uredbe bo treba menjati mišljenje, ker je praksa pokazala druga stališča. Učitelstvo se je prvotno izreklo za enako disciplinsko postopanje, kakor za ostalo drž. uradništvo, po uradniškem zakonu. Iz tega razloga je Izv. odbor napravil predstavke na ministra v tem smislu. V stanovskih glasilih naj se utemelji sedanje stališče na podlagi prakse in pošlje tudi Izv. odboru. Dobra uredba je več vredna, kakor slab zakon. Z izpremenjenim stališčem bo treba prejeti tudi v finančnem zakonu.

Uredbo o krajevnih šolskih odborih in **oblastih** je hotel Glavni Prosvetni Svet izpremeniti tako, da bi ti odbori izbirali učitelstvo, kar se je posrečilo odbiti. Za uredbo se pripravljajo izpremembe in je treba s predlogi pohiteti.

Zakon o osnovnih šolah je v izdelavi. Ponovno je Izv. odbor interveniral v tej zadevi in bo posvetil vso pažnjo, ko bo aktualno to vprašanje.

V zaščito državljanstvih pravic učitelstva hoče podvzeti vse korake. Omenja gluhoonemega učitelja v Skoplju. Tam je govoril tudi neki učitelj ter navajal svoje slučaje, ni pa se prej in ne pozneje obrnil na organizacijo s podrobnimi podatki, da bi zamogla intervenirati. Ponovno hoče podvzeti korake za predsednike društev. Omenja kriče slučaj v Prevaljah in hoče poskrbeti, da o njem izve širša javnost in merodajni krogi.

Glede potnih sreskih nadzornikov prosi celotne statistike o neizplačanih potninah in na to intervenira v prilog nadzornikom.

Izpremembe uradniškega zakona je izdelala tudi komisija v min. prosvete, v kateri so delovali tudi zastopniki učitelstva. Ta predlog je za nas ugoden. Nikdar ni bilo učitelstvo tako enodušno, kakor to pot. Sedaj izdeluje nov elaborat nova komisija v ministrstvu pravde.

S Činovničkim Savezom UJU ni v zvezi, ker je osrednji odbor na podlagi čl. 28. pravil odklonil zastopnika UJU v odbor. Na pobudo z Ljubljane smo nominirali kot svojega zastopnika Tihomira Kostića. Dasi je prej Savez sam vabil in pozival zastopnika v odbor, sedaj to odklanja. To je treba urediti. Prosi zastopnike iz Ljubljane, da iznesejo to zadevo pred svoj pokrajinski Savez ter skušajo razmerje urediti.

Prosvetni program za celo državo izdelujejo sedaj sekcije. Celoten elaborat bo napisala »Narodna Prosveta«. Povdarja, da se da izvesti ta prosvetni program s šolskimi zakoni.

Prosi, da naj se poverjeništvu točno drže roka glede izpremembe pravil UJU, katero vprašanje moramo enkrat že rešiti in spraviti z dnevnega reda.

Za ljubljanske predloge se bo posebno zavzel Izvršni odbor, da jih reši v zmislu želja slovenskega učitelstva, katerega stališče je povsem upravičeno.

Omenja razne **avdicence v ministrstvih** ter druge korake, ki jih je podvel Izvršni odbor, predsedstvo in urednik »Narodne Prosvete«, da zainteresirajo merodajne kroge za naše težnje ter pridobe merodajne osebe za stališče učitelstva.

Ob koncu povdarja, da smatra kot nalogo Izvršnega odbora je delo na širši prosvetni politiki, t. j. na vprašanjih državne prosvetne politike in organizacije, vse drugo da prenese na poverjeništvu.

Na to poda še skico finančnega stanja UJU glede listov in uprave do današnjega dne v informacijo poverjeništvom in članstvu.

Poverjenik **Milan Popović** nastopa proti praksi Izv. odbora, da v Izveštaju kar sam podpisuje člane Glavnega odbora. Kritizira skupščino v Skoplju, ki je imela za dva dni preobširen dnevni red ter splošne razmere na tej skupščini.

Predlogi in nasveti.

Poverjenik Josip Slavić iz Zagreba stavi predlog, naj Izv. odbor stori vse korake, da pride šola gluhoonemih v Zagrebu pod prosveto ter utemeljuje podrobno to zahtevo.

Nadalje stavi predlog naj izposluje Izvršni odbor podporo za šolski muzej Hrv. Ped. knjiž. zboru v Zagrebu, ki je dragocene vrednosti. Država je obljubila, da bo plačala ona najemnino, sedaj pa ta postavka ni vnešena v budget.

Tov. Kopal je omenil dopis poverjeništvu UJU Ljubljana v Izvršni odbor glede preganjanja učitelstva v dravograjem okraju. Temu je dodal poročilo o hišni preiskavi pri tov. Hudaesu. Proti nezakonitemu in protistavnu postopanju so se zastopniki splošno zgražali. Sklenili so podvzeti vse dopustne in potrebne korake za odpravo škandaloznih in sramotnih razmer.

Dalje je prečital predlog, da naj se prizna **draginska doklada onemoglim staršem** in **neprekrbljenim bratom** in **sestram**, ki žive v skupnem gospodinjstvu s sinovi ozir. brati — **državnimi uradniki**.

Izročil je protest doljnjelendavskega učit. društva glede **nameravane odstranitve tamošnjega okrajnega šol. nadzornika**.

Predsednik UJU tov. Vlada Petrović je na to zaključil sejo v prepričanju, da smo se zadinili v temeljnih pogledih glede vprašanja državne prosvetne politike in organizacije.

Vzdramite se!

Po vsem kulturnem svetu se bje že dolgo časa prav hud boj proti alkoholizmu, ki se ga udeležujejo v nekaterih državah zelo odlično tudi učitelji.

A pri nas? Z žalostjo in veliko skrbjo za obstoj našega naroda moram konstatirati, da se med nami poleg par navdušenih abstinentov inteligentov ne udejetvuje nihče in v pretežni večini tudi ne naše učitelstvo, ki stoji s prekrizanimi rokami ob strani, in sicer vzlic odredbi bivšjega višjega šolskega sveta z dne 8. februarja 1920, šte. 1914.

Ni čuda tedaj, da naš narod vedno bolj propada duševno in fizično, kar nam je za lučal v obraz že leta 1915. neki Nemeec Robert Müller v svoji knjigi, pišoec med drugim sledeče: »... po velikem zaužitvanju alkoholnih pijač degenerirani Slovenci.«

Na to hudo obsodbo so slovenski listi tedaj prav malo odgovorili in jo s ten: indirektno potrdili.

Da med nami tudi po vojni ni nič bolje, dokazuje vsakdanja kriminalistika in mali vpogled v življenje našega ljudstva...

Tovariši(ice), vi ste del tega bednega, a mehkega naroda. Priskočite mu na pomoč, dokler je še čas in ga rešite iz okov demona-alkohola! Vaše delo pa mora biti sistematično, zato se ravnajte po navodilih izkušnega protialkoholnega delavca.

1. **Proučajte** alkoholno vprašanje, opazujte tozadevne prilike v svojih šolskih občinah in čitajte zgodovino o protialkoholnem gibanju.

2. V vseh lokalnih učiteljskih knjižnicah naj bo zastopana vsa važnejša protialkoholna literatura slovenska in srbohrvatska ter primerne slike za protialkoholni pouk.

3. **Zdržujte se sami** in vaše družine alkoholnih tekočin, če pa tega ne zmorete, uživajte jih vsaj zelo zmerno; saj veste, da le zgledi vlečejo in da »pijanec ne sodi za učitelja«, kar je bilo povedano že nešteto krat.

4. **Šolsko mladino** poučujte in svarite pred alkoholnim strupom in odvračajte jo pred uživanjem tega strupa ob vseh možnih prilikah, predvsem seveda pri pouku šolskih predmetov. Pri računstvu opozarjajte na velikansko škodo, ki jo povzroča ta strup v gmotnem oziru.

Pred večjimi prazniki zadostuje kratak opomin in vzpodbuda k vztrajanju v abstinenci.

Dalj časa se naj pomudi učitelj ob sklepu šolskega leta; zakaj med počitnicami otrokom ni potrebna abstinenca, je mnenje mnogih staršev, kar so mi pravili moji bivši učenci sami, češ, da se v tem času otroci itak ničesar ne učijo.

Posebno ostro nastopajte proti zasnehovalcem mladih abstinentov.

5. Iz pravkar navedenega spoznamo, kako zelo potrebno je da tudi **roditelje** in **odrasle** sploh poučujemo o alkoholizmu, kar storimo pri **roditeljskih sestankih** ali **kakih društvenih prireditvah**. Pri tej priliki opozarjam, da ne rabite v svojih govorih in tudi ne v privatnem razgovoru dosledno je izraza »alkohol«; zakaj pod tem imenom razumeva priprosti človek spirit in si misli, ker ga ne uživa sam in ne njegova družina da se ta pouk ne tiče njega in njegovih svojcev.

6. **Vodite tudi statistiko mladih abstinentov**, kakor je običajno po vseh kulturnih državah, ki se borijo proti alkoholizmu; vendar ne bodite pri tem zapisovanju preširokogrudni, a tudi ne preškrupulozni. Pazite, da vas otroci ne nalazejo!

7. **En dan v letu** je odločen od šolske oblasti specijelno za protialkoholno propaganda med učečo se mladino. **Porabite** ta dan za poglobitev znanja, ki so ga bili deležni učenci v teku šolskega leta, poseg tega pa še posebej za **svečano zaobljubo** in vstop v **mladinsko organizacijo**. Ta mora biti stroga, ker le tedaj je uspeh zagotovljen.

Organizaciji sta pa sedaj dve, namreč četa »**Mladih junakov**« in »**Kolo Jugoslovanskega saveza trezvene mladeži**« s sedežem v Beogradu.

Organiziranci lahko nosijo **poseben znak** ali naj prejmejo **kako podobico** ter se **vpišejo v posebno knjigo**.

To organizacijo vodi ta dan in posled najbolje učitelj-abstinent, če je tak na šoli, sicer pa šolski upravitelj ali po njem določeni drug učitelj(ica).

8. **Nadzorniki** so dolžni podpirati to akcijo s tem, da ob sklepu učne ure izpregovorijo otrokom par bodrilnih besed ter se obenem prepričajo, koliko znajo o alkoholu in če je vpisano število abstinentov točno.

9. Po končanem šolskem letu vpošljejo šolski upravitelji svoje **statistične podatke** višji šolski oblasti obenem s splošnim pregledom protialkoholnega delovanja v šoli in izven nje. Tako poročila so bila vpsolana leta 1921. in priznati moram, da sem jaz po njih prečitvanju črpal mnogo poučljivega za svoje protialkoholno delo.

10. Da utrdite mlade abstinente v trajni zdržnosti, vzbujajte v njih srech stud do pijancev, opozarjajte jih na razne nesrečne smrtnne slučaje in na nesreče povzročene po pijancih doma in drugod.

Dalje prireajte s svojimi mladimi abstinenti **daljše pešizlete** v poletnem času in